

“Báu vật” giữa rừng già Ba Hố

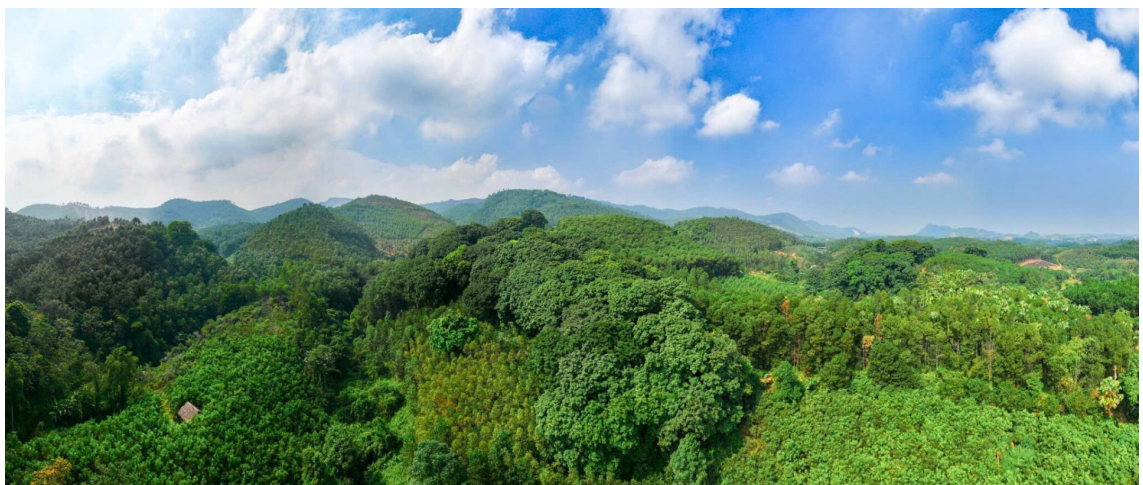
13:29 09/03/2025

Đinh, lim, sến, táu, từ xa xưa, đã được coi là “tứ thiết mộc” của Việt Nam. Vì được xếp ở vị trí số 2, nên cây lim xanh luôn bị “lâm tặc” nhòm ngó. Ẩn mình trong rừng Ba Hố, xã Dị Nậu, huyện Tam Nông (tỉnh Phú Thọ), quần thể 300 cây lim cổ thụ 2 người ôm không xuể, luôn xanh tốt - là “báu vật” của dân làng.

Có mặt tại UBND xã Dị Nậu vào lúc mặt trời vừa ló rạng, chúng tôi theo chân cán bộ dẫn đoàn băng qua các khu dân cư, men theo con đường tuần tra rừng khúc khuỷu, gập ghềnh, sỏi đá lởm chởm, vượt con suối Chày Cối trong veo, để vào rừng lim Ba Hố.

Dừng nghỉ chân ở đầu dốc rừng lim Ba Hố, những mảnh ánh sáng yếu ớt của tiết trời sớm mai mùa đông rót xuống qua kẽ lá, tôi dựa lưng vào tấm thân xù xì nhưng phảng phất hương thơm dịu mát, trong lành, của mùi gỗ lim, cỏ cây, hoa lá khu rừng cổ thụ, chợt nhận thấy mình thật bé nhỏ. Bé nhỏ, so với “cụ lim” hàng trăm năm tuổi và với sự mệnh mông của rừng già...

Trời về trưa, đứng giữa rừng lim già, ánh nắng chói rọi, nhìn những gốc lim sừng sững trước mặt, ai nấy đều vỡ òa. Ngược nhìn theo thân cây thẳng tắp bám đầy rêu địa y, cả một khoảng trời trong veo đầy khát khao mở ra.

Rừng Ba Hố - nơi có quần thể lim xanh cổ thụ giữa rừng già

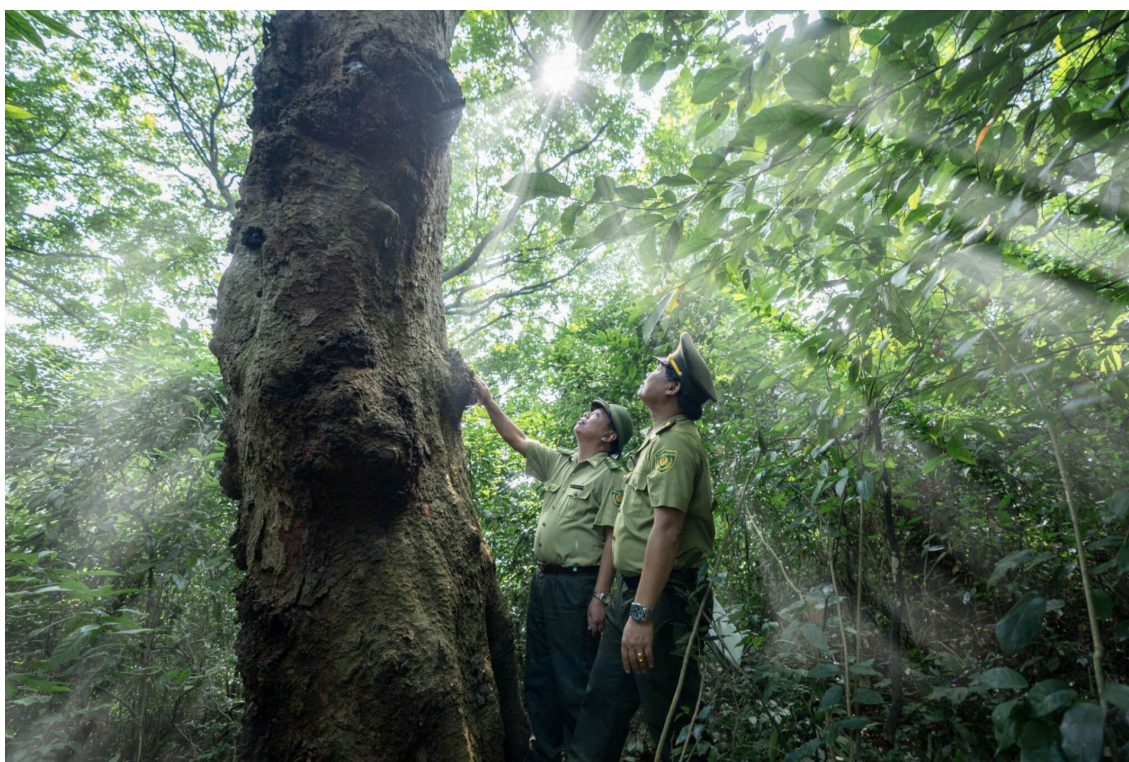
Theo cán bộ kiểm lâm, rừng lim Ba Hố rộng hơn 40 ha. Không tính cây tái sinh, diện tích lim non được nhân giống tự nhiên; trong rừng có quần thể lim với hơn 300 gốc lim xanh quý hiếm, do 9 hộ dân trong xã trông coi.

Khi được hỏi về nguồn gốc những cây lim trong rừng Ba Hố, các bậc cao niên trong xã cũng không biết chúng có từ bao giờ. Trải qua nhiều thế hệ, khu rừng vẫn giữ được nét nguyên sơ và được người dân nơi đây xem như khu vực cấm.

Gần 40 năm qua, gia đình bà Nguyễn Thị Sinh (Khu 2, xã Dị Nậu) quản lý, chăm sóc số lượng cây lim xanh cổ thụ lớn nhất tại đây với 160 cây. Từ các cây cổ thụ, hàng nghìn cây con đã mọc lên và đều được gia đình chăm sóc cẩn thận.

Ông Hán Trung Lại (Khu 1, xã Dị Nậu) hiện quản lý hơn 1 ha rừng lim xanh, trong đó có 36 cây cổ một người ôm không xuể, gần 500 cây lim non mọc tự nhiên và số lượng cây này vẫn đang tăng dần theo từng năm.

Theo ông Lại, ở khu rừng này, loại lim xanh 3 người ôm thì hiếm, loại 1 - 2 người lớn ôm mới xuể thì rất nhiều, mọc rải rác khắp nơi. Các cây lim xanh đều khỏe mạnh, xanh tốt và được bảo vệ nghiêm ngặt. Nhiều năm qua, không có hiện tượng xâm hại loại cây gỗ quý này.

Cây lim xanh với tuổi đời cao nhất trong rừng

Trải qua nhiều năm tồn tại, quần thể hơn 300 cây lim xanh cổ thụ trong rừng Ba Hố vẫn “kề vai” nhau sừng sững vươn mình đón ánh nắng mặt trời. Chúng được ví như một mỏ “vàng xanh” được thiên nhiên ban tặng cho nơi đây.

Ngoài ra, ở quần thể lim Ba Hố, còn có điều độc đáo khác, lần theo cây lim khổng lồ, có khá nhiều nấm lim xanh mọc dưới gốc cây. Nấm lim xanh là một vị thuốc cực kỳ quý, tốt cho sức khỏe con người nên càng được người dân trông coi, bảo vệ rất kỹ.

Lim là một trong những loại gỗ quý thuộc nhóm “tứ thiết mộc”, cùng với đinh, sến và táu. Gỗ lim nổi tiếng với độ bền cao, vân gỗ đẹp mắt và màu sắc sang trọng. Từ lâu, gỗ lim đã được sử dụng để chế tác đồ nội thất cao cấp, sản phẩm thủ công mỹ nghệ và các công trình kiến trúc lớn.

Ngoài ra, nhờ khả năng chịu lực tốt, chống mối mọt và cong vênh, gỗ lim càng có giá trị cao trong đời sống, được săn đón trên thị trường. Lim có nhiều loại khác nhau, nhưng phổ biến nhất là gỗ lim vàng, lim xanh và lim đen. Trong đó, lim xanh là loại gỗ được sử dụng nhiều nhất ở Việt Nam.

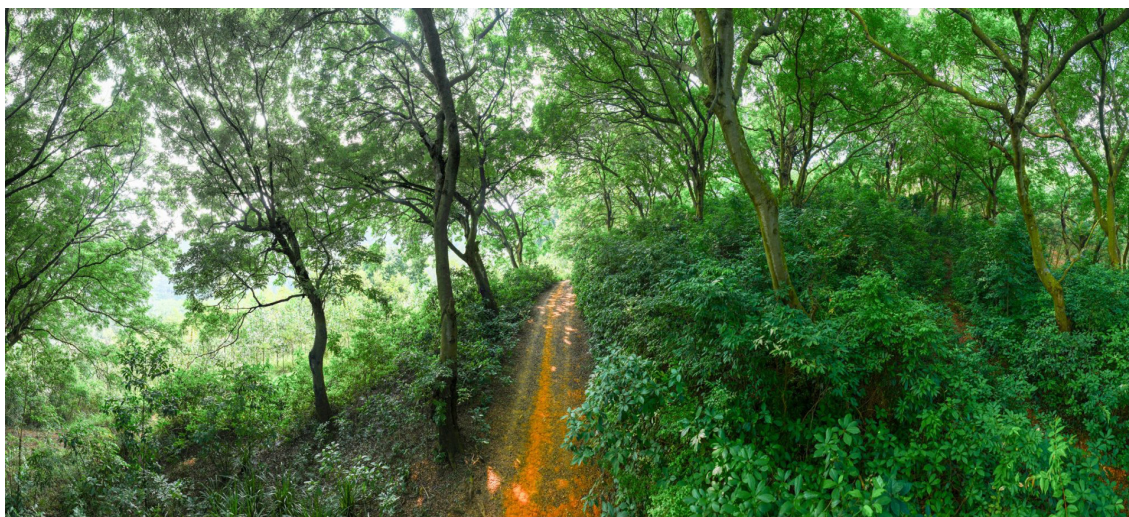
Trong câu chuyện về quản lý của rừng Ba Hố, Hạt trưởng Hạt Kiểm lâm Tam Nông Phùng Đức Toàn chia sẻ:

“Năm 1989, thực hiện chủ trương giao khoán đất rừng, quy chủ cho khu vực này, các hộ dân xã Dị Nậu chỉ được giao canh tác trên phần diện tích đất trồng cây lâm nghiệp, còn diện tích rừng lim xen kẽ không được giao cụ thể.

Nhưng do là rừng quý, người dân vẫn tự nguyện bảo vệ, trông coi, gìn giữ rừng lim xanh và “bàn giao” cho con cháu từ thế hệ này sang thế hệ khác. Sự trao truyền tự nguyện ấy, xuất phát từ lòng yêu quý rừng, muốn cho màu xanh nơi đây mãi mãi xanh tươi, nối tiếp cho đến muôn đời sau”.

Từ đỉnh rừng lim Ba Hố, xe chạy qua dòng suối Chày Cối róc rách trở về, người cán bộ kiểm lâm Phùng Đức Toàn trải lòng:

“Người dân Dị Nậu chưa bao giờ ý kiến về việc đề xuất được nhận hỗ trợ kinh phí trông coi, nhưng luôn truyền nhau ý thức bảo vệ rừng lim Ba Hố một cách tự giác và nghiêm ngặt.

Đường lên khu rừng Ba Hố

Chúng tôi mong muốn rừng lim quý Ba Hố, mai đây sẽ được quy hoạch, quản lý một cách khoa học, để có điều kiện bảo tồn, hướng đến xác lập quần thể cây di sản; phát triển nhân lên vốn rừng, trở thành địa chỉ quý - liên kết với hoạt động nghiên cứu, tham quan, phát triển du lịch”.

Bùi Quyền